

İŞTİRAK

Sene 1, Numero 14, 15 Mayıs 1326 Cumartesi

Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul
Serbest İzmir Gazetesi Sahibi

Hüseyin Hilmi

Directeur Husein Hilmi

Mu posta seneliği 60 kuruş
Mu posta altı aylığı 40 kuruş

Mekâtib ve Evrâk-ı Vâride Bâb-ı Âli Karşısında Adliye Hanındaki Daire-i Mahsusaya
Gönderilmelidir

Biri Yer Biri Bakar Kıyamet Ondan Kopar

Sosyalizm Efkârının Mürevvicidir

Journal Socialiste ICHTIRAK

Münderecat

Kadınlarımız Arasında Fikri İştirak / Margaret
Tramvay Şirketinin Mezalimi / Ferruh Niyazi
Maarif Nazırına Açık Mektup / F.R.
Tophane Amelesinin Layihası
Orman Nezareti İlan-ı İflas mı ediyor? / G.H.
Tıp Fakültesi Saday-ı Aninlerinden
Anadolu'da açlık / İştirak

TÜSTAV

Kadınlarımız Arasında Fikri İştirak

Bugün kariin i kiramin yeni, yeni olduğu kadar garip, garabeti kadar da şayamı iftihar bir haberi mühim karşısında evet, evet yalnız muhterem kari ve karielerimi değil bütün Avrupa efkârı umumiyesini bile hayretlere ika edecek bir hadise i içtimaiye

Her zaman cihanı medeniyete karşı yeni, yeni, yenilikler yeni, yeni dehalar gösteren milleti Osmaniye işte bugün âlemi insaniyete karşı Osmanlı kadınları arasında da sosyalistlerin bulunduğunu söylemekle iftihar edecek.

Serlevhamızdan da anlaşılacağı veçhile Osmanlı kadınları arasında fikri İştirak süratle intişar etmeye başladığını görmekte müftehir bulunuyoruz. Kadınlarımız tarafından aldığımız müteaddit mektuplar varaka i takdriyeler bize münhasıran buna dair bir makale yazmaya hemşirelerimizi takdir ve tebrik etmeye mecbur ediyor. Pek acı surette itirafa mecburuz ki biz Şarklılar Avrupa terakki i medeniyesinin her hangi şubesinde olursa olsun pek geri kaldık. Bu geriliğimizi bu cehaletimizi yalnız erkeklere hasretmek ve yalnız onlardan hizmet beklemek elbette doğru olamaz.

Erkelerin hayatını benağını ikmal eden bir sınıfı mümtaz vardır ki o da şüphesiz kadınlarımızdır. Kadınların âlemi içtimaiye ettikleri hizmet pek büyüktür. Hâlbuki ma teessüf bizde kadınlara hiç ehemmiyet verilmemiş hatta pek çoklarımız bu ehemmiyetli sınıfı bir tam insan olmak üzere bile kabul etmemiştir. Fakat son zamanlarda Avrupa Amerika'da kadınların faaliyeti hizmeti bütün erkekleri inkişat... Hayret bırakmıştır.

İlim ve fünunda geri kalan erkelerin kadınları da şüphesiz erkeklerden pek geride kalmışlardır!

Hal böyle iken Osmanlı kadınlarının da az zaman zarfında gösterdikleri fikri teceddüt fikri terakki bu kadar mani karşısında büyük hem pek büyük bir muvaffakiyettir. Kariin i muhtermemi temin ederim ki Avrupa kadınlarına bile çünkü vesaitleri pek mükemmeldir. Bu kadar seri bir fikri teceddüt vukuu bulmamıştır.

Muhterem karilerin! Emin olunuz ki... Etmeyorum belki biraz ifrat perverana olmakla beraber bu naçiz kadınlarımızın seviye i irfanını pek yüksek buluyorum.

Ve binaen aleyh Osmanlıların atisi için bir fiili hayır olmak üzere kabul ediyorum. Ve eminim ki benim kanaati vicdaniyem efkârı umumiye karşısında mahcup kalmayacaktır.

Bunu bu iddiamı ispat için kadınlarımız tarafından aldığımız birçok mektuplarından yalnız birisini makalemizin zirine derc edeceğiz. Eminiz ki bizim gibi sosyalist yaşamak isteyenler daha doğrusu öyle yarım yamalak değil bütün manasıyla sosyalist olan meslektaşlarımız meserret gözyaşlarını saklayamayacaklar.

Görülüyor ki muhterem hemşirelerimiz hakkımızda pek büyük bir teveccühte pek fazla takdiratta bulunuyorlar bil mukabele teşekkür etmekle beraber hizmet ettiğimizi değil vazifemizi ifa ettiğimizi söyleyeceğiz.

Mülkümüzde birçok vatan perverlerin mücadele i sebatkeranalarıyla ilan ettirilen kanuni esasi Osmanlı gençlerine birçok vazifeler tahmil etmiştir ki herkes ve bilhassa gençler uhdelerine düşen bu hizmeti mukaddesinin ifasında tağlil ederlerse âlemi insaniyete karşı borçlarını ifa etmemiş olurlar.

İşte bizde insaniyet için faydeli olduğuna kanaati vicdaniye hâsıl ettiğimiz sosyalizm fikrinin intişarına gayret etmekle deruhte ettiğimiz hizmeti ifa ediyoruz. Yoksa sosyalistliğin bu memlekete muzır olduğunu iddia eden bazı egoistler gibi düşünmüyoruz. Mamafih bize muhalif olanları da itam etmeyiz. Bizim itikadımızca herkes teşkilatı bünyesinin bahşettiği salahiyet dairesinde hizmet ifa edebilir.

Muhterem kariinimi temin ederim ki iştirak hissesine düşen her fedakârlığı yapacak ve bunun mukabilinde hiçbir şey beklemeyecektir. Yalnız bir gaye i emeli vardır ki o da:

İTTİHADİ UMUMİTE İ İNSANİYET

Dir. Kadınlarımız emin olmalıdırlar ki sosyalistler zavallı hemşirelerini düşünmeyi hiçbir zaman unutmamıştır. Fakat henüz on üç haftalık olan aciz gazetemiz ehemmi mühime takdim etti.

Yoksa insan namı tahtında yaşayan birçok canavarların her gün fabrikanın pis boğucu havası içinde çalışarak yaşamaya mahkûm olan bir genç kıızı ne suretle iğfal ederek hazin... Mahvettiklerini zaten o zavallılar için çekilmez olan hayatları ne suretle... Felakete sürüklediklerini o bi çarelere karşı ne gibi cinayetler ika ettiklerini biz biliriz. Ve bu gibilerine daima lanet ederiz.

Beşeriyete karşı fenalık yapmak isteyenler emin olsunlar ki sosyalizm bunların hepsine nihayet verecek ve artık katiyen insaniyete yapılan cinayete yabancı kalmayacaktır.

Hatta daha ileri giderek diyeceğim ki demokrat fırkasını teşkil eden gençler fabrikalarda çalışan say ve gayretiyle geçinen hemşirelerimizle... Etmelidirler.

Bunu mensup oldukları firkanın nizamnamesi emretmiyorsa mahkeme i kübrayı insaniyet emreder! Ümit ederim ki aramızdan hiçbir fark olmayan demokrat kardeşlerimiz bu teklifimizi kabul ederek âlemi insaniyete karşı demokrattığı bir kat daha ala ederler.

Binaen aleyh gayri ihtiyari olan diyeceğim ki yaşasın demokratlar yaşasın sosyalistler yaşasın sosyalist Osmanlı kadınları

Elmalı belediye reisi zade

Ferruh Niyazi

İştirak

Geçen nüshamızda heyeti tahririyemiz erkânı muhteremesinden elmalı Belediye reisi zade Ferruh Niyazi beyin çiftçilerimize bir nazar ünvanlı makaleleri altında sehven M.Niyazi dizilmiş ise de doğrusu Ferruh Niyazi olacağı... Tashih edilir.

Aynen mektup

Efendim

Yeryüzünde yaşayan insanları hakiki bir kardeşlikle birbirine bağlayacak ve terakkiyada da bir uhuvveti umumiyeye kuracak olan sosyalizm fikrinin neşrine elçi bulunan sevimli iştirak gazetesini büyük bir merakla mütalaa etmekle ve sevincinden çıldırmak derecesine gelmekteydi. Bence terekkiyatın... Si olan ceride i muteberimiz devamı hayatını temenni eder ve ilerdeki çocuklarımızın yalnız bu hakiki ve nurlu yolda gitmek suretiyle birçok gazeteler çıkarmalarını dilerim.

Bakiye: memleketimizde kurduğunuz bu yeni yoldan dolayı insaniyete... Yazıcılarınızı sosyalistliğe meftun bir kadın sıfatıyla tebrik ederek bütün dünyadaki biz sosyalistlerin muvaffakiyetlerini temenni ederim.

23 Mayıs 1910 Beyoğlu

Margaret

Tramvay Şirketinin Mezalimi

Artık yeter

İstanbul'un muhiti meşuşu içinde sekiz on günden beri zuhur eden hadisatı içtimaiyenin en mühimi tramvay amelesinin grev bundan mutazarır olan amele kumpanyanın zavallı ameleye karşı fikri müstebidanesinde devamı gibi hakikaten şayanı teessüf haksızlıklar insaniyeti didarı hüznü matem eden yolsuzluklar karşısında bulunuyoruz.

Kumpanyanın şimdiye kadar bu millete irâs ettiği zararları hükümete karşı ifasına borçlu olduğu taahhüdatını anlayıp görmek bilmek mutlaka derin bir nazara malik olmak ve sonra da şirketin nizamnamesini gözden geçirmekle kabildir. Bunlara karşı sükût etmek susmak bence bir azap altında ezilmek demektir. Şirketin ifa ettiği taahhüdatını enzarı karine vaz ederek beyanı mütalaa etmek lazımdır gelirse sahifeler dolduracağı ve bu doldurulan sahifelere de hiçbir kimsenin havale i semi itibar etmeyeceği bence muhakkaktır. Yalnız hükümeti meşrutamızın nazarı insaf ve dikkatine arz etmek istediğimiz amelenin mağduriyetini ve grev neticesi kapı dışarı edilen yirmi senelik on beş kadar emektarın hali... İstimalleridir.

Nafia nezaretinin teskeresine bile ehemmiyet vermeyerek kabulden istinkâf eden kumpanya acaba hükümete karşı nasıl bir fikri tahakküm taşıyor.

Eğer kumpanya imtiyazından bahsederse hükümete karşı taahhüdatını ifa etmeyen bir kumpanyanın hakkı imtiyazı mefustu. İmtiyazın devamı taahhüdatın sureti mükemmele ve muntazama da ifasına babestedir. Zannederiz.

Kumpanya bu kadar. Kahırları karşısında on beş yirmi senelik emektarların bila tazminat kapıdan dışarıya atmak ve sonra da nafia nezaretinin teskeresine ehemmiyet vermemek

Aman yarabbi! Biz milletin osmaniye'nin bu donmuş kanlarına... Vücutlarımıza ne zamana kadar hali mütalaaat da lisanımız hali ipkamette kalacak. Tramvay kumpanyasına bu kadar cüretkârlık nereden geliyor.

Evet, evet taahhüdatını ifa etmediği halde mesut olmayan bir kumpanya on beş yirmi ameleyi mağdur etmekten niçin korksun!

Fakat artık kumpanya da katiyen bilmeli ki biz vazla sükût etmeyeceğiz, bağıracağız, feryat edeceğiz ve asla susmayacağız.

İşte bu maksada binaen de şu satırları yazıyorum ey evliyayı ömür

Zavallı bi çare amelenin tercümanı efkârı olan şu satırlarımızı dikkatlice okumaklığımızı rica ederiz. Milleti osmaniye'nin hukuku daima ayaklar altında geziyor. Vaktiyle Anadolu şimendiferi Almanya'dan birçok çocuklar celp ederek Osmanlı memurları maiyetinde kesp i ihtisas ettirdikten sonra yavaş, yavaş Osmanlı memurlarını atmaya birer türlü vasıtalarla istifaya mecbur ederek Almanları kayırmış buna karşı da sükûttan başka bir muamele görmemişti.

Eğer tramvay kumpanyası da Almanya'dan mütehasıs sürücüler celp ederek Alman serserilerini kayırmak istiyorsa emin olunuz ki bir lokma ekmek bulamayan bir millet karşısında bunu yapamayacaktır

Camii havlularında kahve köşelerinde yatan zavallı işsizlerin listesini yapmak lazım gelirse epeyce bir yekûn teşkil eder.

Kendisi aç olan bir millet hiçbir zaman kendi karnını doyurmadan başkalarının idame i hayatına çalışamaz.

Hükümet fukaraya iş bulmak mecburiyetindeyken her biri birer haksızlıkla işlerinden çıkarılan amelenin avazayı iştikasına karşı bilmiyoruz ne için lakayt kalıyor. Ah! Bu zavallı sahipsiz millete kim acıyacak? Efradı milletin derdine kim çare bulacak? Daha mı ecnebilerin tahtı zazyikinde yaşayacağız.

Kumpanya kimdir? Hangi taahhüdatını ifa etmiştir de amelenin mağduriyetinde ısrar ediyor?

Her suretle hüsnüniyetine emin olduğumuz hakkı paşanın nazarı dikkatlerini celp ederiz. Tramvay kumpanyasının hareketi na layikasına yalnız efradı millet değil mebuslarımızda maruz kaldıkları halde acaba niçin şimdiye kadar hükümetten bir istizahta olsun bulunmuyorlar. İşte biz muhterem mebusların nazarı dikkatine ati el zikir iki madde arz etmekle izahı maksat edebileceğiz.

On üçüncü madde – şirket iş bu mukavelename ile muayyen olan taahhüdatını tamamen veya kısmen ifa etmediği surette gerek hududu cedide ve gerek hududu atika imtiyazatın temdidine ait olan hukuku imtiyaziyeden sakıt olacak ve teminat akçesi henüz iade edilmemiş ise tarafı hükümetten zapt edilecektir.

On dördüncü madde- hatların her merkezinde yolcuların istirahatı güneş ve yağmurdan muhafazaları için lâakal yirmi kişilik olarak lüzumu miktar muvafık mahallerine kumpanya inşa ederek bunların her birine büyük bir saat vaz eyleyecek ve şirketin ahalice bilinmesi arzu olunabilecek nizamata ve ilanatını taalluk edecektir. Meydan ve geniş caddelerde kumpanya memurlarının barınmaları için şehir emanetinin tensip ve tayin edeceği mahallerde kumpanya tarafından lüzumu miktar kulübe inşa olunacaktır.

Ey mebusanı muhtereme! Fukara ve zaifenin hukukunu gasp eden elinden ekmeğini alan bir kumpanyanın muamele-i gaddaranesine karşı sükût ile mi mukabele mi edeceksiniz?

Siz kimsiniz? Ne için intihap edildiniz? Vazifeniz arabalarda otomobillerde gezmek koltuklu sandalyelerde oturmak mıdır? Düşünmüyor musunuz ki mahvolacak ortada fukaradır.

Elinden ekmeği kapılan ve birkaç nefer çoluk çocuk sahibi olan amelenin istiganı muhkalarına karşı sükût mu edeceksiniz? Siz, siz mebuslar milletin derdine çare bulmazsanız acaba kim bulacak?

Düşünmüyor musunuz ki Osmanlı milletini ekseriyetini teşkil eden amele fukara zaifedir. Bunlar mahvolursa altınızdaki sandalyeleri kaybedeceksiniz hatırınıza gelmiyor mu?

Siz muntazam yataklarda yatarken... Mükemmel yemekler yerken bu muhitte kaç bin amelenin peynir ekmek bulamadığını biliyor musunuz?

Artık bu zalim karlıklara bu hak na şınaskarlara ne vakte kadar lakayt kalacaksınız rica ederiz. Elinizi kalbinizin

Üzerine koyarak vicdanınızdan gelen sadayı duyun. Çünkü zavallı milletin fazla tahammül Kalmamıştır.

El malının

Ferruh Niyazi

Maarif Nazırına Açık Mektup

Maarif Nazırı Emrullah Efendiye

Genç ve büyük bir sima:

Şahabettin Süleyman Bey

Bu haftanın sahife i icmal i tarihisinde göze çarpan muhtelif haksızlıklar arasında kemali ehemmiyetle nazarı dikkate alınacak noktalardan birisi de tarafı âlilerinden bila tahkik ve tetkik ve kanunu meşrutiyet ayaklar altına alınarak Vefa İdadisi Fransızca Muallimi muhteremi ve nesli cedidin en mümtaz simalarından şahap Alâeddin Süleyman Beyin azli keyfiyetidir.

Malum âlileri olduğu üzere bir memurun bu zamanda hiçbir esasa müstenit olmayarak yalnız bir amirin bir nazırın keyfiyle vazifesine hitam verilemez ve bir insan nazır olmakla lahiti olamaz. O da efradı saireyi ümmet gibi kanunun tayin ettiği hudut duhulünde hareket etmeye mecburdur. Eğer kanuna itaat etmeyecek olur ise yine o itaat etmediği kanun kendisine lazım gelen ders i tedibi ifa eder.

Nazır efendi! Artık her türlü kayıtlı ihtiraizeye çan ederek bir parçada açık konuşalım. Mektep i sultani Tevfik Fikret Bey hakkında reva gördüğünüz haksız muamele zannederim ki sizde pekâlâ bilirsiniz hiç olmaz ise vicdanınız bunu tasdik eder. İkinci haksız ve kanun... Muameleniz de Şahap Alâeddin Süleyman beyin keyfiyet i azli meselesidir. Rica ederim sizden soruyoruz. Bu muhterem gencin ne gibi bir günah ve kabahati var idi. Vazifesini mi ifa edemiyordu? Yoksa size karşı diğer bazı adamlar gibi insanlığını ayaklar altına alarak tebensüs mü yapmıyordu? Her halde bizim bildiğimiz Şahap Alâeddin Süleyman Bey iktidar cihetiyle pek nadir tesadüf edilir gençlerdendir. Bu olsa, olsa size karşı diğerleri gibi ser feru etmemesinden ileri gelmektedir. İyi bilmelisiniz ki artık bir memurun amirine karşı vazifesini kanun dairesinde hareket etmektir. Yoksa hiçbir vakit ona karşı fevk el tabii bir mahlûk gibi muamele etmek demek değildir.

Anlıyoruz ki zatı âlileriniz efkârı cedide ve münire ashabına karşı gayrı kabili zapt bir adet beslemektesiniz. Bunun en büyük delili mektebi sultani hadisesi ile Şahap Alâeddin Süleyman Bey gibi memleketimizin maba el iftihar bir gencini bila sebep i kanuni arz etmemizdir.

Fakat bir parça... Buyrulur mu ki bu büyük gençler milletin ruhi istikbalidir. Ancak onların nur irfan ve marifetiyle zavallı memleketimiz hayat bulacaktır. Biz böyle haksız muamelelerin sizin tarafınızdan sadrını beklemezdik! Bilakis gençleri efkârı münire ashabını bütün varlığınıza muhafaza edeceğinizden ümit var idik. Buna karşı teessüf etmemek için bir insanın mutlaka hissiz her türlü maluliyet i fikriyeden mahrum olması lazım gelir. Fakat rica ederim sizden tekrar soruyoruz böyle haksız kanun... Bir muameleye nasıl cesaret ediyorsunuz umum heyeti içtimaiye i osmaniye'nin kefilisi hukuku olan kanundan ihtiraz etmiyor musunuz? Artık zannederim ki fırkanız erkânı da bu son muamelemize bu büyük haksızlığa tahammül etmeyecek lazım gelen icra edecektir efendim.

Beyoğlu 11 Mayıs 326

F.R.

Tophane Amelesinin Layihası

Allah devlet ve milleti zeval ve melalden masun buyursun âmin.

Cümlemizin ümidi atisi vatanın tealisi ve milletin terakkisi ve vatan ve millete karşı efradın mükellefiyeti iktidar ve teşebbüs ü şahsidir. Hiçbir vakit bu kaide namus tadil kabul etmez. Zira adli ihsan bunda mütecellidir. Sultan Mahmut u adli zamanında esasen bina olup bazı terakki perveranın fırsat buldukça terakki ettirdikleri beylik fabrikalar hakkında bugün vükelayı milletin celbi nazarı dikkatine ikinci defa olarak teşebbüs ediyoruz. Pek garip kalmış olan imalathaneler hayatına merbut maişetimizi düşünmekten ziyade bugünkü selamet ve istikamet i mesaiye merbut istikbal için bu vazifenin tarafımızdan ifa edilmesini cüret addeleyecek bir daireye müracaat etmekle olduğunu bilerek san i meclisi âli i milliyi takdir edenlerden bulunduğumuzu şu müracaatı katiyemizle ispat kastederek heyeti kirama layihayı hamiyetimizi takdime müsavat eylemiş oluyoruz.

Yalnız tophane fabrikası imalatında istihdam olunanlardan isek de sair imalathaneler hayatında da aynı ahval meşhut olduğu cihetle manayı cemiyet maruzatımızda tecelli etmek için evvel emirde mikyas mesele olarak tophanenin nazarı millete alınmasını ve diğerlerinin de payapay takip olunmasını temin etmek istediğimiz bedihidir.

Bugün mevcut binlerce amele ki hep sizler gibi can besliyorlar. Bu rabita i şedit sebeple şimdilik bu fabrikada esirlerden ne terki maişet edebilirler ne temini zanaat edebilirler. Evet, çünkü esirlerdir. Hususiyle tophane imalat müdüriyetince ittihaz edilecek tedavili ittisadiye ye en ziyade merbut olanlar biz değil miyiz? O halde bizden değilsiniz: çok kere fabrikaları anlamak için gelenler aldatılıyor. Amele ile temas edilmedikçe bu fabrikalardan hakiki sesler duyulamayacaktır. Elyevm müstahdem bulunduğumuz ve hizmeti adiyeye erbabından olduğumuz halde hakkımızda reva görülen

muamelatı tenkit ve tetkik edince işin içinde mani i terakki tasavvurlar tahakküm ettiği anlaşılır. Çünkü yalnız bu fabrikanın terakkisi değil bir tarafı yaparken daha mühim tarafı yıkmaya benzememek için müstahdeminin hukuku medeniye ve mukadderatı milliyesini bi hakkın siyanet tarihiyle umum vatana ve millete ait olan terakki nazara almak lazım gelir. Hâlbuki ne fabrikanın terakkisi temin olunur ne amele terakki olunur.

Bugün hamiyeti vicdaniye ve hamiyeti vataniye ile top ve tank imalatında modellerden alasını vücuda getirmek ve istenildiği kadar vücuda getirilebileceği vaadinde bulunmak ile hazine i devlete irae ettiğimiz çare i iktisadiyi ret edenler eseri iktisadi yerine bar ı mesarif i arttırmaktan başka bir şey yapmadılar. Ve yapmayacaklar ve yapamayacaklardır. Tophane nazırı Halil paşanın pek aşikâr himmet i vatan perveranesi cümlesinden olarak sübyan sanayi mektebi tesis ve Avrupa'dan İngiliz ustalar celbi ile bugün bahre i faika ya malik ustalarımızın yetişmesi temin olunduğu halde mutlaka ecnebi ustalara ve ecnebi imalathanelere arzı ihtiyaç için bizim ustalara iş ve para vermemek ve hariçten amele zanaatına koydukları kalabalıklar ile fabrikadaki her nevi suistimalatı... Arz edecek olan ameleden başkası olmadığını tekrar ederiz. Ameleden sorulsun efendiler. Tarihi Osmanî de bu halde şahadet eder. Bir acı hakikat vardır yeni çeri ocakları niçin bozuldu kanuni devrinin celail i kanuniyesini müteakip gül çehre akabilinden soldu. Devşirme usulü yerine hariçten efradın kabulü usulüyle bozulan esas silah... İşi bir raddeye getirdiği vücutları kaldırılıp en acı bir netice olan ecnebi kuvvetler getirildiği ihtiyaçtan değimliydi? Hali... Fabrikaya hasrı hayat etmişiz her birimiz on yirmi otuz kırk senelik emektarlarız. Nasıl teessüf olunmaz ki işi işçi görür işçi biz olalım ızdıraben sukuta ve endişe i kuvvet i lâyemuta düşelim. İş görülmemekten devletin yevmiye zararını kim ne ile telafi eder arz ettiğiniz tarihi misal yeter ki fabrikanın akıbetini size tayin etsin her ne kadar fabrikalara bakılmamış ise de yine ehli zanaatın ciddiyeti ve gayreti semeresi olarak sistemler değıştikçe muvaffakiyetler artmış eksilmemiş olup hatta pek az zamanda Yunan muharebesine üç yüz kıta mükemmel cebel topu yetmiş iki obüs topu yetmiş iki mandal topu seri atışlı olarak yetiştirilmiştir. Ve senevî 24 ü sahra ve 24 ü cebel seri atışlısı dahi yetiştirileceği arz edilmiştir. İnanılmıştır top ve tüfenk imalatında setri gayri kabil gayretler semerati husule getirmiş olan fabrikada ki ameleye beş altı kuruş yevmiyeli işçilerin iş için getirmediği pek çabuk anlaşılır iki camii arasında kalmış bey namaza da benzemiyoruz. Tehdit olunuyoruz. Kullandıkları gibi bulunamayacak olanların yerleri boş kalmayacak imiş. Adam yerini taşla kapatmak mümkündür. Ve böyle yapıp da iş amelesi bırakmayarak ya ecnebi mübayatına yol ya ecnebi ehli zanaatlara yol bulmak için bir mecburiyet hazırlıyor. Gayri meksuf menfaate çalışıyorlar.

Diyorlar ki bu az para ile siz çalışmazsanız çok para verip Almanlar çalıştırılacak efendiler ceza hakaret eza zaruret iledir ki biz onların bizi tehdit enlerin esirleriyiz zaten az olan yevmiyelerimizi azalttılar. Daha azaltmak istiyorlar sokaktaki küfeci ile fabrikada ki amelenin beynini fark etmeyenler elindeyiz. Gördüğünüz su i muamelattan şikâyetimiz mesmu olmaz mücazata müstahak oluyoruz matrudiyete layık oluveriyoruz. Hâlbuki muhal... Ve buğdaya ant... Asker gibi sevk olunuruz da ayanı resmiye de çalışmadığımız için yevmiye alamayız hatta teşrifi şahaneleri münasebeti cümlesi ile bir gün mezun buyurmuş padişahımız efendimiz hazretlerine bile hürmetsizlik ettiler bile o günün yevmiyesini ameleden kat ettiler. Hususiyile fabrika erbabı maaşı böyle kat ve zecir muamelatına bir zaman duçar olmuyorlar padişahımızın teşriflerinde topları nazarı hamiyetlerinden... Tutmak gibi tedaviri gayri merziye ye şitap ettiler. Ya bu tedavirleri hangi maksada dairdir. Evet, fabrikayı kendi istedikleri gibi görmek hakikati hali setr eylemektir. Fabrikadan içeri giriniz mebus efendiler! Biz size birer, birer gösterelim fakat bizi size sokmazlar siz orada bize sokulunuz! Bu talebimiz kanuni değil ise kanun için hak haktır kanuni infaz ediniz!

Biz ne istiyoruz? Efendiler hazreti yarın ne olacağımızı soruyoruz ve teminat ı namuskarane istiyoruz. Bu namusu millet meclisi bize ibraz edebileceğinden... Şüphesiz ki iyi tayin ettik. Yanılmıyoruz işe göre ücret verenler ücrete göre adam kullanır akıbeti göre emniyet tespitinde say gayret ve say gayret tespitinde muvaffakiyet gelir. Bizim şu hakikatler... Mukadderatımız mı idi. Fetanetlerimize teslimdir. Ve ne icap ederse şan vekâletiniz hakidir razıyız ihkak ı hak Furkan ve icrayı adil ihsana matlup acizanemizdir. Sükûtu âli ihtiyar olanlar hakkında bir lokma ekmek tedarikine yol yok ya çalışmalı ya çıkıp gitmeli hiç birimizin hiçbir çare i maişet hariçte tedarike kudreti yoktur. Evvel ve ahir sözlerimiz ifham etti ki ahvali hazıramız fabrikaya mahkûmiyet derekesindedir. Tahkik olunabilir ve olunsun için feryat ediyoruz. Şimendiferlerde ya ikramiye veya tekaüdiye ile temin olunurlar her fabrika amelesine bir tarihi terfii göstermiş iken biz o medeniyetten hissedar değil miyiz.

Fabrikalardan anlayacağınız işler birkaç şey değil birçok şeylerdir. Yalnız bizim fabrikaya değil

birçok fabrikalar anlaşılmalıdır. Bu da içtimai iktisadi hayatı mesut arayan amelenin hukukunu siyanetten başlamayan bir komisyon ile de olamaz diye her mebus efendiyi bu ahvale atfi nazar etmekle mükellef addeyleriz.

İştirak, tophane fabrikası amelesinin Meclisi Mebusana hitaben yazdıkları feryatnameyi mütalaa eden erbabı insaf ve namusun müteessir olmaması kabil değildir. İstanbul'da Meclisi mebusanı Osmanî nin yüz adım ilerisinde böyle muameleler icra edilir ise artık diğer mahallerde neler yapılmak ihtimali olduğu tasavvur buyrulsun. Herhalde pek sade adeta bir amele lisanıyla zapt u raptan ve süslü cümlelerden arı olan layihayı mezkurenin mebusan efendimiz nazarında layık olduğu mevkiî ehemmiyette bulundurulması lazım gelir. Hiç olmaz ise bir kere oradan gelip geçer iken mezkûr fabrikaya uğrayarak bu zavallı hem nevimizin dert i felaketini yakından anlamalarını son söz olarak rica ederiz.

Orman Nezareti İlan-ı İflas mı ediyor?

Muhafaza-i sıhhat-i umumiye havaya suya makiyata bağlı olduğu malumdur. Anadolu'ya gerek şimendiferle gerek karadan gelen koyun sığır beygir köpek hayvanattan hasta olanlar sarayı credit tahfizhanesini götürülür. Tedavi ve ameliyat icra edilir. İğleşen iğleşir iğleşmeyen itlaf edilip gömülür bu tahfizhane on beş sene tutunmak şartıyla yaptırılır ve beşer senede kontrato rapt edileceği takarrür eder. Geçen sene temmuzunda ikinci kontrat o biter. O zamandan beri nezaret muhasebecisi Şevket Efendi bir iş çıkarmak inşaatı cedide meydana getirmek ister yahut istemezde sevki hamiyetle her halde burası elverişli olmayacaktır diye kontratonun tecdit edilmesini öne sürer. Bunun üzerine tahfizhaneye lazım olup olmadığı sorulur. Şehir emanetinin heyeti baytariyesinden istifsa olunur. Heyet böyle bir tahfizhaneye değil İstanbul ciheti için dahi iki hatta üç tahfizhaneye lüzumu kati olduğunu bildirir. Bugün orman nezareti tahfiz haneyi kaldırır. Fakat nasıl? Yerine münasip mahallerde iki tane üç tane daha ziyade yapıldığından değil muhasebeci şevket efendinin delaletiyle kaldırıyor. Şevket efendi tahfizhanenin son birkaç aylık maaşını veren sahibi emlak olanda müracaatta bulunur. Heyeti fenniye i baytariye biz ciheti fenniye yi müzakere ile biliyoruz.

Paranın verilmesi lüzumu tabiidir. Binaen aleyh ayrıca müzakere netice i hale kadar paranızı vermelerini yazdık der. Osman Bey muhasebeciye müracaat eder. Envai müşkülata uğrar nezaretle muhasebecinin husumeti şahsiyesine hatasına dair istida verir. İstida muavinliğinden muhasebeye havale edilir. Muhasebe uyutur Osman Bey muhasebeciye gider paralarımı veriniz der. Muhasebeci bu arazi için mazup imiş bir başka sahibi var imiş yahut şerikleriniz varmış buralarını anlayalım da baş üstüne der. Osman Bey uğraşır icara bütçeye dâhil bulunduğunu anlar benim yerim masup ise benden dava edilir. Size bir mahkemedem emir geldi mi benim icarımı nasıl haciz edebiliyorsunuz der dinleyen olmaz Osman bet ile muhasebeci beyin arası açılır neticede tahfizhanenin feshi cihetine gidilir.

Ey evliya! ... Bugün İstanbul gibi cesim bir şehirde hayvanat için bir tahfizhane yoktur kalmamıştır. Muhtemel ki sahrayı credit tahfizhanesi münasip olmasın kabil ki icrası vazla olsun fakat... İhtiyar olunmak yok mu? Orman idaresi heyeti baytariye reisi buralarını nasıl düşünmez. Ey İstanbul mebusları hükümeti icraiyezinin zayıf naçiz bir uzvu sıhhati umumiye ye taalluk şedidi olan böyle bir mesele de hayatı umumiye yi memleketi bu kadar istihfaf etmiş ve bir hakkı mutlak ve mütehakkikin istihsaline bir berudat ı şahsiyenin bu derece mani teşkil etmesi nasıl kabul olunur. Hıfzı hakiki memleketin her türlü afetten muhafaza buyursun işte yaz geldi artık hayvanlar sürü, sürü yekdiğerini vali eder ve edecek. Daha birçok tahfizhane de ameliyat icra edilmedi.

Bu ameliyat bugün nerde icra edilecek yarın inşaat için bütçeye ne vakit zam edilecek? Belediye memurları... Olan beygirleri uyuz sıracı olan hayvanatı veba... Olan hayvanatı çiçek ve dolak ve kırcan hayvanat ne yapılacak ameliyat nerede icra edilecek ve nerede tedavi olunacak orman idaresi iflas mı etmiştir? Ormanın bu kararına şehir emaneti ne diyecek. Bugün orman idaresi her hayvandan beşer para baytariye alıyor. Sıhhati umuminin bu bapta alakası şehir emaneti iledir.

Binaenaleyh tahfizhanenin lüzumu ve idame i lüzumu şehir emanetine aittir.

Bugün nevama birer küçük mebus olan belediye reisi azaları bu hakikati müthiş iye huzurunda ihtiyar ı sükût mu edecekler her halde şehir emaneti belediye tarafından ittihaz olunacak hat ve hareketi gördükten sonra bu bapta tafsil edilecek mütalaaatımız vardır. Orman idaresi beş para alamayacak ve onun hükümet ve... Düşünmeyecek mi yaşasın muhasebeci Şevket efendiler

G.H.

Tıp Fakültesi Saday-ı Aninlerinden

Tıp fakültesi denildiği zaman tahtında... Garabetleriyle efkârı umumiye nazarında bir hikâyeye i garibe halini aldı. Daha doğrusu ezhanı umumiye bile bu isimden öğrenmeye başladı.

Çünkü şimdiye kadar ne muallimler birbirleriyle ne de talebeler muallimlerle bir ahenk i tam hâsıl ederek bir hüsnü idare temin edebildiler. Pederi maneviliklerini daima ortaya süren ve fakat ve fakat daima talebenin zararına olarak hareket etmek isteyen meclisi mualliminde bir kısım parti ekseriyet fikrini tamamıyla talebeyle kabul ettiremedi ki tadilatsız kabul imkân haricindedir.

Ne de talebenin ihtiyacını ahvali psikolojisini nazarı mütkitane ile tetkik eden ve daima talebeyle derin bir nazarı şefkatle bakan diğer fırkalar ekseriyeti teşkil ederek zavallı talebenin mağduriyetini hatme vere bildi.

Bugün lisani mutabakatla istima ettirmek istediğimiz avaze i iştilal aramız kalbi feryatlarımız bir hakkı sarıh bir müdafaa i istikbaldir.

Sene başından beri programsız yalnız mevcut olan ders programıydı pek çok tebdilata uğramıştır. Rabıtsız zabıtsız derse devamda hür bırakılan talebe şimdi güya bir emri vaki karşısında bulundurulmuş istikbalin siyah mazlum bulutlarıyla tehdit edilir ve buna da Avrupa'da emsal gösterilmek isteniliyor.

Fakat heyhat! Bazı mualliminin dediği gibi Avrupa efkâr ve kavanini programlarını öğrenmek için mutlaka Avrupa mekteplerinde okumak lazım değildir. Zamanımızda böyle bir ihtiyaca lüzum kalmamıştır.

Tab edilen nizamname ve programları okuyup öğrenebiliriz.

Bütün sene programını mesuliyeti bilmeyen talebeyle mayıs yedisinde ilan edilen bir program nasıl oluyor da sene başından beri tatbik edilmiş gibi kabul ettiriliyor. Ve her satırı biz zavallıları derin, derin düşündüren cera i... daki maddeler biz bi çareleri her şeyi zedelere mi tatbik edilmek isteniliyor. Ey pederi manevimiz olan heyeti muhtereme:

Maksadımız fakültenin bidayeti tesisini nazarı itibara alarak imtihan dersleri ile meşgul olan talebeyi tongaya düşürmekse teessüfle söyleriz ki pederi manevilerimiz pek ziyade aldaniyorlar!

Çünkü talebeler derslerini bırakarak kitaplarını kapayarak üzerlerine yükletilmek istenilen bağı giran tahammülü fersayı atmak ve bunun için lazım gelen teşebbüsatta bulunmağa katiyen karar verdiler. Bugün icat edilen yeni program ve cüzdanla talebenin birçok hakkı sarıhi gasp ediliyor. Mesela sene iptidasında talebenin mektebe ve laboratuarlara devam mecburiyeti tahtı temine alınmadı halde talebenin hepsinin birden laboratuara hücum etmemesi için postalara taksim olunmuş ve devam mecburiyeti hiçbir zaman talebeyle tefhim edilmemiştir. Bazı muallimler bu postalara vasıtasıyla tutulan esameyi devamı tahtı temini almak için tuttuklarını ve binaen aleyh 6 na mevcudu olanları imtihana kabul etmeyeceklerini iddia ettikleri halde bir kısmı da katiyen ve katiyen böyle bir şeyden haberi olmadıklarını iddia ederek yalancılı irtikâp edemeyeceklerini söylüyorlar.

Zihni mantık zihni hayret.

Eğer programı mektep sene başından beri kabul etmiş ise ne için bazı muallimler aksini iddia ediyorlar. Edna meseleden dolayı koridora sekiz tane ilan asan idare acaba böyle talebenin hayat memadına ait olan bir mesele için bir ilan olsun niçin talik etmedi?

Bu programdan maarif nezaretinin haberi olmadığını söylemek de artıca bir garibe teşkil eder.

Yoksa meclisi muallimin müstakil ve la Yahudi midir? Cüzdanın her bir satırıyla talebe muallim efendilere karşı tekabeye teşvik ediliyor. Acaba bunda ne maksat var.

Ah artık bunu bilmeyecek ne var!

Talebeyi ses çıkaramayacak bir hale koymak ve binaen aleyh muallimlikleri kaydı hayat şartıyla zapt etmek değil mi?

Heyhat! Ey üstadı muhteremler: pek yanıyorsunuz. Otuz üç sene hali sagirde yaşayan bir millet iki sene de ayrılamaz.

Hele, hele bir dersten üç defa sıfır alan bir efendinin harbiye nezaretine teslimi gibi garibelere talebe ne diyor?

Bu maddenin kabulü tarafına giden bazı muallimin kendilerinden başka bu memlekette doktor bulunmamasını mı arzu ediyorlar.

Eğer devam mecburiyetiyle iyi doktor çıkarmak iyi ders okutmak isteniliyorsa heyeti muallimin bizleri evlenen memleketin en hücre köşesinden dağ başından ve sonra da posta müvezzii gibi

hastane, hastane dolaşmaktan kurtarsınlar! Bazen değil vapur parası! Peynir ekmek parası bile bulamayan talebinin devamını sureti mükemmele de tahtı temini almak hayalata uğraşmak veyahut evladı vatani tahsilden nefret ettirmek demektir.

Şimdi heyeti muhteremeye sorarız! Avrupa'nın hangi fakültesinde üç sıfır alan efendi harbiye nezaretine gönderiliyor. Gâh altı name vücut gâh bir name vücut ve gâh da on yüz name vücutla talebe imtihana kabul ediliyor! Edilmiyor.

Bizde isteriz ki her gün her türlü ihtiyaçtan mari olarak selameti fikirle derse çalışalım ve muntazaman mektebe devam edelim.

Seviye i milliyesi pek dun olan bir milletin evlatlarından bunları beklemek abeste işgal etmek demektir. Mektebe taksit veren hiçbir haliyle millete bar olmayan bir talebeyi alaya göndermek kaydını terkin etmek bu ne demektir? Terkin i kayıt tehdit demektir ki bu da meşrutiyet ile kabili telif değildir.

Pek güçlkle aştr bildiğimiz mektebin hini küşadından şimdiye kadar sekiz ay geçtiği halde acaba meclisi muallimin uyuyor mu idi? Sabah uykusundan saat altı da kalkan miras yediler gibi meclisi muallimi şimdi mi uyanıyor. Ahmet'in borcu Mehmet'ten lazım gelmez. Vaktiyle para münazaası edeceklerine programı bitirip sene başında ilan etseydiler ne biz mağdur olurduk ve ne de onların başı ağrır idi. Meclisi mualliminin düştüğü hatayı bugün talebe neden çeksin. Biz zavallılar bugün müracaat edecek derdimizi anlatacak fakülte dâhilinde bir mercii bulamıyoruz. Hatta hakkını müdafaa etmek isteyen efendiler... Bile kovuluyor.

Biz artık şimdiye kadar hayatın... İdarenin her türlü istibdadına katlandık ve dağ başına bile gitmeye razı olduk ve gittik. Fakat bundan fazlasına mütehammil değiliz.

Binaen aleyh son söz olmak üzere heyeti muallimine hitap ederek deriz ki cüzdanda mevcut yedinci dokuzuncu maddeler mevcut lağv edilmedikçe cüzdanlar su senelik bila kaydı şart imza edilmedikçe bir dersten üç sıfır alanların alaya gitmesi gibi fikri garipler ortadan kaldırılmadıkça velhasıl bir talebenin zararına olarak tatbik edilecek fikirlerden vaz geçilmedikçe ya biz veya heyeti muallimin mektepten çekilmelidir. Çünkü artık biz bittik.

Talebeyi tıp cemiyeti azayı fahrisinden
İmza mahfuzdur.

Anadolu'da Açlık

Şu satırları ne gibi bir mecburiyet-i vicdaniye ile yazdığımızı aldığımız mektupların feryat... Satırlarını kariin-i kiram bilseydi bizim gibi onlarda gözyaşlarını zapt edemezlerdi.

Çünkü insanca düşünen... Büyük bilen ashap-ı vicdan elbette Anadolu'nun en hücre köşesinde açlıktan ölen kardeşlerini ot yiyen insanları bütün vicdanıyla düşünür ve onların derdine iştirak etmeye şıtap eder. Sivas vilayeti dâhilinde Milas tan Çavdar dan Raylı dan Burnaz dan Orta Ören, Kışlacık, Yeni Arslan karyelerinden aldığımız mektuplarda deniliyor ki biz kışın samansızlıktan öküzlerimizi sattık şimdi de tarlalarımız tohumuz kaldı. Bu sene aç kaldığımız gibi gelecek seneye de bir şey hazırlayamadık. Ziraat Bankasından istikraz için İstanbul'da mebuslarımıza adam gönderdik müracaat ettik. Havale i say itibar etmediler. Esasen mebusumuz Serdarzade Mustafa Efendi memlekete geldiğinde ziyarete giden köylülere bile yüz çevirmişti.

Şimdi bizim halimiz ne olacak. Bir kısmımız da İstanbul da bir iş bulabilir ümidiyle gittiler. Onlar da kahve köşelerinde açlıktan sürünüyorlar. Kimisi de hastanelerde tifodan ölüyorlarmış deniyor. Ey milleti Osmaniye artık Anadolu'nun hali tasvir buyrulsun buna ağlamak mı gülmek mi lazım gelecek? Acaba Mebus-u muhterem ziraat bankalarının tesisinden maksat ne olduğunu biliyor mu?

Kendisi onar para onar para toplanarak biriktirilen paradan aldığı elli lirayı kemali ağz ve afiyetle yerken ne için muntahiplerinin halini düşünmüyor?

Ey köylüler düştüğünüz hatanın siyaetini işte bu gün çekiyorsunuz. Bir saatçi hiçbir zaman bir doktor olamaz. Eğer siz de işinizi ehline mütehassısına tevdi etmiş olsaydınız elbette ve elbette müracaatlarının neticesiz kalmaz dertlerinize çare bulunurdu. Fakat sizin düşünemediniz düşünmeyerek rey verdiniz. Böyle aklınızı başınıza toplamazsanız sırtınız abasız ayağınız pabuçsuz

gezmekten ot yemekten kurtulamazsınız. Biz yalnız bu bapta hükümetin nazar-ı dikkatini celp ederek deriz ki hıfz Allah bu açlıklar tadat ederse milletin atisi için acı hem pek acı neticeler tevlidine sebep olur.

İnsanlar, insanlar daima aristokrat, burjuvalar. Siz şen ve şuh kadınlar içinde emzar-ı hayat ederken diğer taraftan yine aç kalan açlıktan ölen bi çare zavallı insanlar için kalbinizde bir his terhim duymaz mısınız?

Ah sizlerde böyle bir hissi vicdani mevcut olsaydı elbette beşeriyet böyle müzayakalar içinde kuryan nalân çırpınmazdı.

İştirak

TÜSTAV